BÖLGESEL ÇALIŞMALAR

Küresel Dinamikler ve Yerel Dönüşümler

REGIONAL STUDIES
Global Dynamics and Local Transformations

Editör

Prof. Dr. Selen IŞIK MADEN

Vizetek
Yayıncılık

BÖLGESEL ÇALIŞMALAR

Küresel Dinamikler ve Yerel Dönüşümler

REGIONAL STUDIES

Global Dynamics and Local Transformations

Editör

Prof. Dr. Selen IŞIK MADEN

Yazarlar

Alper TÜTÜNSATAR - Ayşegül BAYKUL - Demet KUTGİ BİLGİN

Fatma ÖZMEN - Süha ÇELİKKAYA

E-ISBN: 978-625-382-555-3

DOI: 10.54637/vizetek.9786253825553

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra KULAKSIZ

Kapak Tasarımı ve Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR

Baskı: Ankara | Ekim, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Vizetek Yayıncılık

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

ÖN SÖZ

Küreselleşme süreci, ekonomik faaliyetlerin örgütlenişinden üretim ve ticaret ağlarına, teknolojik gelişmelerden bölgesel kalkınma dinamiklerine kadar geniş bir alanda önemli dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Bu dönüşümler, bölgelerin yalnızca bulundukları coğrafi konumla değil; sahip oldukları ekonomik kaynaklar, kurumsal yapılar, teknolojik yetenekler ve küresel ağlarla kurdukları ilişkiler üzerinden de değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Günümüzde bölgeler, küresel ölçekte yaşanan gelişmelerin etkilerini farklı biçimlerde deneyimleyen, aynı zamanda kendi yerel dinamikleri aracılığıyla bu gelişmelere yön verebilen ekonomik ve toplumsal mekânlar olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle bölgesel gelişme süreçlerini anlamak, küresel dinamikler ile yerel koşullar arasındaki çok yönlü ilişkileri birlikte ele alan bütüncül bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Bölgesel Çalışmalar: Küresel Dinamikler ve Yerel Dönüşümler başlıklı bu kitap, bölgesel ekonomilerin değişen küresel koşullar karşısındaki konumunu farklı araştırma alanları ve analitik yaklaşımlar çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Kitapta yer alan çalışmalar; uluslararası ticaret ve bölgesel entegrasyondan turizme, teknolojik gelişmeden jeopolitik dönüşümlere uzanan geniş bir perspektifle, bölgelerin ekonomik performansını ve dönüşüm kapasitesini şekillendiren unsurları incelemektedir. Bu yönüyle eser, bölgesel gelişmeyi yalnızca ekonomik büyüme göstergeleri üzerinden değil, ekonomik ilişkilerin mekânsal dağılımı, yerel kapasite farklılıkları ve küresel gelişmeler karşısındaki kırılganlıklar üzerinden de değerlendirmeye katkı sunmaktadır.

Kitapta ele alınan konulardan biri, bölgesel ticari entegrasyon ile ihracat performansı arasındaki ilişkidir. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü örneğine odaklanan çalışma, bölgesel iş birliği mekanizmalarının varlığının tek başına güçlü ticari bütünleşme anlamına gelmediği düşüncesinden hareket etmekte; fiilî ticari ilişkilerin ve bölge içi ihracat yoğunluğunun önemini incelemektedir. Böylece bölgesel örgütlerin ekonomik potansiyellerini somut ticari sonuçlara dönüştürme kapasitesi, uluslararası ticaretin değişen dinamikleri çerçevesinde tartışmaya açılmaktadır.

Türkiye'de turizm faaliyetleri ile bölgesel ekonomik kalkınma arasındaki ilişki de kitabın önemli inceleme alanlarından birini oluşturmaktadır. Türkiye'nin 26 Düzey-2 bölgesine ilişkin veriler üzerinden gerçekleştirilen çalışma, turizm yoğunluğu ile bölgesel ekonomik performans arasındaki

ilişkiyi değerlendirirken ekonomik kazanımların mekânsal dağılımına da dikkat çekmektedir. Turizmin bölgesel kalkınmayı destekleme potansiyeli ile turizm faaliyetlerinin belirli bölgelerde yoğunlaşması arasındaki ilişki, kalkınmanın yalnızca büyüme miktarıyla değil, bu büyümenin bölgeler arasında nasıl dağıldığıyla da değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Teknolojik gelişme ile bölgesel kalkınma arasındaki ilişki, kitabın bir diğer araştırma eksenini oluşturmaktadır. Teknoloji Hazırlık Seviyesi yaklaşımını bölgesel iktisat literatürüyle ilişkilendiren kuramsal çalışma, bir teknolojinin teknik açıdan olgunlaşmasının kendiliğinden bölgesel ekonomik fayda yaratmayacağına dikkat çekmektedir. Teknolojik yeniliklerin yerel üretim yapılarıyla bütünleşmesi; bilgi birikimi, beşerî sermaye, kurumsal iş birliği ve teknolojiyi benimseme kapasitesi gibi unsurlarla yakından ilişkilidir. Bu yaklaşım, teknolojik gelişmenin bölgesel kalkınmaya katkısını değerlendirirken yerel yeteneklerin ve bölgesel koşulların göz önünde bulundurulmasının önemini vurgulamaktadır.

Kitapta ayrıca jeopolitik şokların bölgesel ticaret üzerindeki etkileri, Türkiye-Suriye sınır ticareti örneği üzerinden incelenmektedir. Tarihsel süreç içerisinde siyasi ilişkiler, çatışmalar ve rejim değişiklikleri karşısında dönüşen sınır ticaretini ele alan çalışma, jeopolitik gelişmelerin ticaretin yalnızca hacmini değil, sektörel bileşimini ve ürün yoğunlaşmasını da etkileyebildiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, küresel ve bölgesel siyasi gelişmelerin yerel ekonomik ilişkiler üzerindeki yansımalarını görünür kılarken sınır bölgelerinin ekonomik yapısının değişen jeopolitik koşullarla birlikte değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Kitapta yer alan çalışmaların konu ve yöntem bakımından farklılaşması, bölgesel çalışmaların çok boyutlu niteliğini yansıtan önemli bir özelliktir. Bununla birlikte çalışmaları bir araya getiren ortak düşünce açıktır: Bölgelerin ekonomik geleceği, yalnızca sahip oldukları kaynaklarla veya içinde bulundukları coğrafi konumla açıklanamaz. Bölgesel iş birliği mekanizmalarının etkinliği, ekonomik faaliyetlerin mekânsal dağılımı, teknolojik gelişmelerden yararlanma kapasitesi ve jeopolitik değişimlere uyum sağlama yeteneği, bölgesel gelişmenin yönünü belirleyen temel unsurlar arasındadır. Dolayısıyla küresel ölçekte ortaya çıkan fırsatların ve risklerin

yerel ekonomiler üzerindeki etkileri, bölgelerin kendi yapısal özellikleri ve kurumsal kapasiteleriyle birlikte değerlendirilmelidir.

Bu çerçevede kitabın, bölgesel iktisat, ekonomik coğrafya, uluslararası ticaret ve kalkınma çalışmaları alanlarında araştırma yürüten akademisyenlere, lisansüstü öğrencilere ve konuya ilgi duyan okuyuculara katkı sunmasını temenni ediyorum. Farklı araştırma sorularını ortak bir bölgesel perspektif etrafında buluşturan bu eserin, küresel değişim ile yerel dönüşüm arasındaki ilişkilerin daha kapsamlı biçimde tartışılmasına ve yeni araştırma sorularının geliştirilmesine zemin hazırlamasını diliyorum.

Kitabın hazırlanmasına katkıda bulunan bölüm yazarlarına, emekleri ve akademik katkıları için teşekkür ediyor; eserin okuyucularıyla buluşmasına imkân sağlayan Vizetek Yayıncılık'a şükranlarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Selen IŞIK MADEN

FOREWORD

Globalization has transformed trade relations, technological development, tourism, and regional economic structures. Yet, these changes do not affect all regions equally. Regional development depends not only on geographical location and available resources but also on institutional capacity, technological capabilities, economic networks, and the ability to adapt to changing global conditions.

Regional Studies: Global Dynamics and Local Transformations brings together four studies that examine these relationships from different perspectives. Collectively, the contributions highlight the complex interactions between global developments and local economic processes.

One study investigates the relationship between regional trade integration and export performance, focusing on the Organization of the Black Sea Economic Cooperation. Another examines whether tourism supports balanced regional growth in Türkiye, drawing on data from the country's NUTS-2 regions. A third contribution explores the relationship between technological readiness and regional development, emphasizing the importance of local capabilities, knowledge, institutions, and absorptive capacity in translating technological progress into economic value. The final study examines how geopolitical shocks reshape regional trade, using Türkiye-Syria border trade as a case study.

Although these studies differ in subject matter and methodology, they share a common concern: understanding how regional economies respond to global opportunities and challenges. Together, they demonstrate the importance of considering spatial differences, institutional conditions, technological capabilities, and geopolitical developments when evaluating regional economic performance.

It is hoped that this book will contribute to discussions in regional economics, economic geography, international trade, and development studies. By bringing diverse research questions together within a shared regional perspective, the volume seeks to encourage further research into the relationships between global dynamics and local transformations.

I would like to thank all contributing authors for their valuable academic work and Vizetek Publishing for supporting the publication of this volume.

Prof. Dr. Selen IŞIK MADEN

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Bölgesel Ticari Entegrasyon ve İhracat Performansı:
Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü Üzerine Panel Veri Analizi 1

Alper TÜTÜNSATAR

2. BÖLÜM

Türkiye'de Turizm ve Bölgesel Ekonomik Kalkınma: Turizm Dengeli Bölgesel
Büyümeyi Destekliyor mu? Düzey-2 Bölgelerinden Bulgular 28

Ayşegül BAYKUL

3. BÖLÜM

BÖLGESEL İKTİSAT PERSPEKTİFİNDEN TEKNOLOJİ HAZIRLIK SEVİYESİNE
YÖNELİK KURAMSAL BİR DEĞERLENDİRME..... 43

Demet KUTGİ BİLGİN

4. BÖLÜM

Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Politikalarının Dönüşümü: Kalkınma Ajansı Bölge
Planlarının Üç Nesli Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz 65

Fatma ÖZMEN

5. BÖLÜM

Jeopolitik Şokların Bölgesel Ticareti Yeniden Şekillendirmesi:
Türkiye-Suriye Sınır Ticareti Örneği 95

Süha ÇELİKKAYA